

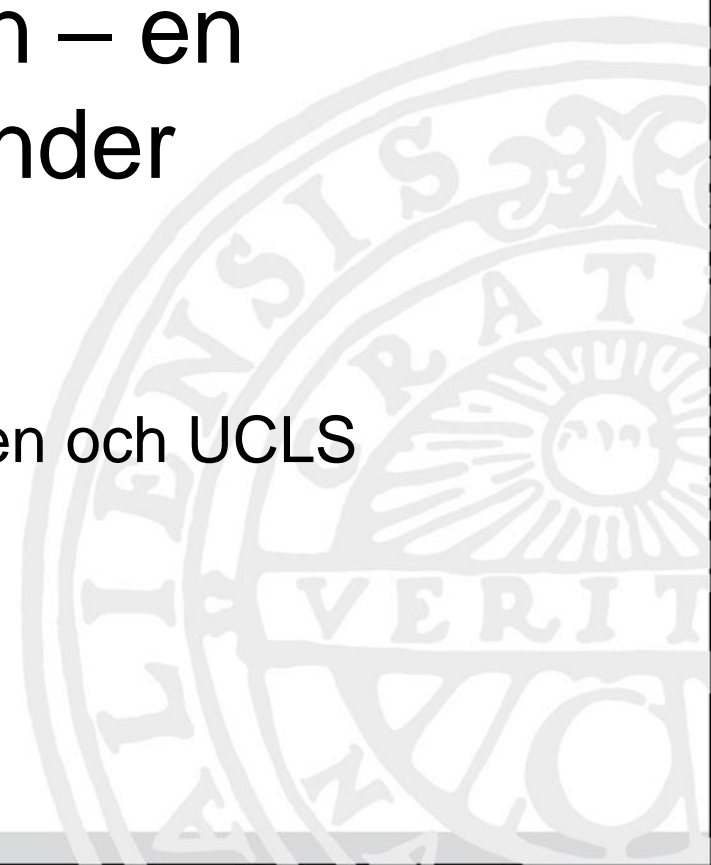

UPPSALA
UNIVERSITET

Den svenska arbetsmarknadsmodellen – en jämförelse med andra länder

Joakim Palme

Statsvetenskapliga institutionen och UCLS
Uppsala universitet

Disposition

- Saltsjöbadsavtalet - den historiska kompromissen
- Nationsbyggande, förhandlingskultur
- VoC och den tredje vägen - arbetsmarknad, utbildning, socialpolitik
- Europeisering
- Uploding: flexicurity, life long learning, modernisering, aktivering, den sociala pelaren
- Modell i förändring
- Fabel
- Politiken, marknaden och det goda samhället

Saltsjöbadsavtalet som en historisk kompromiss

- Kollektivavtalsreglerad arbetsmarknadsreglering
- Välfärdsstat i allmän regi
- Utbildningssystem

Institutionaliseringsprocesser i den svenska modellen

Nationsbyggande

- Folkpensionsmodellen 1913
- Folkpensionen efter 1935
- Arbetslöshetsförsäkring
- Universalismens genombrott
- Allmän tilläggspension – eller två nationer inom landet
- Utbildningspolitik
- Arbetsmarknadspolitik
- Modern familjepolitik
- Integrationspolitik

Förhandlingskultivering

- Kollektivavtalsmodellen
- Lönebildning
- Anställningsvillkor
- Turordningar
- Konfliktlösning
- Lärande arbetsplatser
- Interna karriärvägar
- Arbetsmarknadspolitik

”Varieties of Capitalism” – arbetsmarknad, utbildning, socialpolitik

Liberala marknadsekonomier

- Allmänna färdigheter
- Allmän utbildning
- Lågt försäkringsbehov - grundtrygghet
- Låg grad av arbetsmarknads-reglering
- Låg minimilön enl. lag
- Domstol som konfliktlösning

Koordinerade marknadsekonomier

- Specialiserade färdigheter
- Yrkesutbildning
- Försäkringsbehov stora - inkomstbortfallskydd
- Hög grad av arbetsmarknads-reglering
- Hög minimilön enl. lag
- Domstol som konfliktlösning

Den svenska modellen som en tredje väg

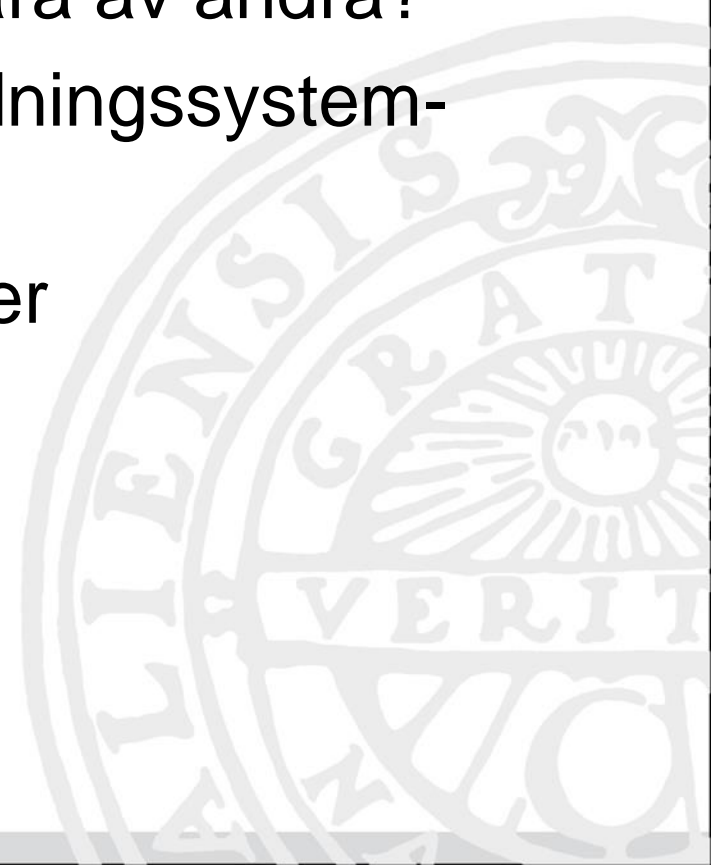
- Kollektivavtalsmodell
- Konfliktreglering genom förhandling
- Minmilön enligt avtal
- Aktiv arbetsmarknadspolitik
- Livslångt lärande
- Universalism
- Allmänna inkomstbortfallsförsäkringar
- Tvåförsörjarmodellen
- Schumpeterianism

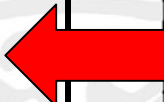
Institutionella komplementariteter

- "Best practise" – går det att lära av andra?
- Arbetsmarknadsmodell-Utbildningssystem-Socialpolitik
- Stigberoendets sega strukturer
- Är förändring möjlig?
- Systemskifte?
- Vinner någon modell?
- Dualisering oundviklig?

Process and resultat

Resultat

		Kontinuitet	Diskontinuitet
<i>Proc- ess</i>	Inkre- mentell	Reproduction by adaptation	Gradvis transformation
	Abrupt	Överlevnad och återkomst	Sammanbrott och systemskifte

Principer

- Den fria rörligheten
- Skydd av den migrerande arbetskraften (koordinerade regimen)
- Likabehandling
- Konkurrensparadigmet (liberala regimen)

Agendor

- Den inre marknaden
- Lissabon-agendan
- EU 2020
- Den "sociala pelaren"

Uploading

- Life long learning
- Flexicurity
- Modernisering
- Aktivering
- Den sociala pelaren

UPPSALA
UNIVERSITET

Elefanten, lejonet, fjärilen

Den upplysta stigen eller den tredje vägen för lejonet

Sociala investeringar:

- Startar år ett
- Skolan, gymnasiet
- Lärande arbetsplatser
- Produktion och reproduktion
- Aktiv arbetsmarknadspolitik som investering eller jobbskapande
- Jobbskatteavdrag/Earned Income Tax Credit/Family Tax Credit
- Hur innovation?

Vilken framtid för kollektivavtalsmodellen?

- Marknadsmislyckanden och välfärdsstatsmislyckanden
- Win-win-win lösningar för humankapitalbildningen
- Sociala investeringar via kollektivavtalsmodellen
- Hur reglera?

Normativa aspekter på arbetsmarknadsmodeller

- Externa effekter: nationsbyggande och förhandlingskultivering
- Politisk ekonomi: resursnivåer och resursfördelning
- Tillväxt som mål eller medel
- J Rawls – social rättvisa i imaginära samhällsmodeller
- A Sen – resursfördelning och handlingsutrymmen

